

МБУ СДК Хемчик

Кын-даа, чуу-
даа
уттундурбаан

АДЫГ-ООЛ ГРИГОРИЙ ЛОПСАН ОГЛУ

1916 чылда Бай-Тайганың Көөп-Сөөкке төрүттүнген. 1943 чылда дайынчे чорупкан. Салчак Адыг-оолдуң маадырлыг чоруун Совет Чазак Ада-чурт дайыны орденниң I-ги чергези-бile демдеглээн, Тиилелгениң 40 чыл оion таварыштыр Ада-чурт дайыны орденниң II-ги чергези-бile шаңнаткан. Кызылдың тудулгарынга хой чылдарда ажылдан турғаш пенсияже үнген.

**АДЫГ-ООЛ ГРИГОРИЙ
ЛОПСАН ОГЛУ**

АДЫГБАЙ АЛЕКСЕЙ САЙЫН-ООЛОВИЧ

1920 чылда Бай-Тайганың Кара-Хөлге яды арат Хөртек Сайын-оолдуң өг-булезинге төрүттүнген. 1941 чылга чедир Кара-Хөл сумузунга аревэ үүрүнүң секретарынга ажылдан чораан. 1943 чылдың августа фронтуже чорупкан. Ровнодан Сурмичи, Дубно чедир тулчуушкуннарың киржикчизи. 1944 чылда дайындан ээп келген. Бай-Тайга СЭКП райкомунга, «Кара-Хөл» колхозунун даргазынга, партком секретарынга ажылдан чораан. Пенсияже үнгеш Тээли суурга чурттап чораан. 1989 чылдың август 1-де мөчээн. Ада-чурт дайыны орденниң II-ги чергези-бile шаңнаткан.

ДАНЗЫН-ООЛ САЛЧАК ДАРЖАА ОГЛУ

1923 чылда Бай-Тайганың Көөп-Сөөкке төрүттүнген. 1941 чылдан ТАРЭ кежигүнү, шеригже 1941 чылда келдирткен. Ровнодан чигир заводу дээш тулчуушкуннарга маадырлыг чоруктарын көргүсken. Сурмичи дээш тулчуушкунга аар балыглаткаш, 1944 чылдың төнччүзүндө чанып келген. Маадырлыг чоруун «Эрэс-дидим чорук дээш» деп медаль-бile Совет Чазак демдеглээн. ТАР-ның Чазаа «Дайынчы шылгарал дээш» деп медаль-бile шанаан. Ол дайындан бут чок чанып келген. Тайбың уеде Салчак Данзын-ол Бай-Тайганың «Тиилелгэ» колхозунун үндэзилекчилериниң бирээзи. 1968 чылда мочээн.

**ДАНЗЫН-ООЛ
ДАРЖААЕВИЧ САЛЧАК**

**АДЫГБАЙ АЛЕКСЕЙ
САЙЫН-ООЛОВИЧ**

ДАКПАЙ КУЖУГЕТ КАЛЧАН-ООЛ ОГЛУ

1923 чылда Бай-Тайганын Тээлиге төрүттүнген. 1942 чылла шеригже келдирткен. Танкыга удур боолаар взводтун бирги салбырынга Ровноңу хостаарынга киришкен. Погорельцы дээш тулчушкунга аар балыглаткан. Киев гостпиталынга эмнедиш дооскаш. ёске шериг кезектери-бile Берлингэ чедир тулушкан. Ада-чурт дайыны орденниң ийги чөргөзи-бile, ТАР-нын Чазаа «Дайынчы шылгарад дээш» медаль-бile шаннаан. Тайбын уеде Күжүгет Дакпай Хову-Аксынын кобалт тудут эргеделингэ тудужулап, хөй чылдарда ажылдаан, 1976 чылда Хову-Аксынга мөчээн.

ДАКПАЙ КУЖУГЕТ
КАЛЧАН-ООЛ
ОГЛУ

ДАРЫЯА КУУЛАР НАМЗЫРАЙ УРУУ

1924 чылда Бай-Тайганын Шивилигэ төрүттүнген. 1939 чылдан эгелеп Тыванын Аныяктарынын Революстук Эвилединин кежигуну. Кызылдын ортумак школазынга хөрөнгө эргелекчилеп ажылдап турган.

Дайын шөлүнгө эки турачы санинструктор Куулар Дарыяа дайынчы эрс-лийм чоруу дээш Ада-чурт дайыны орденниң I-ги чөргөзи-бile ТАР-нын Күш-ажыл ордени-бile шаннаткан.

Дайындан ээп келгеш ол ёг-буле тудуп, урут-дарыглыг апарган. Чөөн-Хемчик Барынын-Хемчик Тес-Хем районнарага Куулар Дарыяа (Дарыяа Одан-оол) партия – совет органнарынга ажылдап чораан.

Чуртталгазынын сөөлгү чылдарында ол Тыва даг-дугу комбинацынга партком секретарлап ажылдап турган. 1973 чылда дерзии кижилернин кара холундан ёлген.

КУУЛАР ДАРЫЯА
НАМЗЫРАЙЕВНА

АГБААН ИРГИТ

ЭРТИНЕНЕВИЧ

Агбаан Иргит Эртине оглу 1922 чылда Бай-Тайганыц Көөп-Сөөкке төрүттүнген. Араттыц Революстук Шериинче 1942 чылда келдирткен. Саая Ала командылаан сапер взводунга шериг албаны эрттирип тургаш, дайынга киржир күзелин илереткен. Дөрткү тыва эскадроннуң 2-ги салбырынга Ровноңу чигир заводу дээш сегиржип алышкынга маадырлыны-бile ёлген.

ЛОМБУУ ХЕРТЕК
УСПУНОВИЧ

ЛОМБУУ ХЕРТЕК УСПУН ОГЛУ

1918 чылда Бай-Тайганын Көөп-Сөөкке төрүттүнген. 1938 чылдан ТАРН кежигуну. 1938 чылда Араттын Революстук Шериинге шериг албаны эрттирген. Танкыга удур боолар взводунга Ровно дээш чаныш-сыныш чок демисежип тургаш, 1944 чылдын февральда маалырлыны-бile ёлген. Ровно хоорайда орнукушткан.

МАЙЫН-ТАРАА ИРГИТ САЙЫН-ХЕРЕЛ ОГЛУ

1922 чылда Бай-Тайганын Кара-Хел сүмзүнгө төрүттүнген. Араттын Революстук шеринче 1941 чылда көлдүрткен. Катышкан альтыг полктун биче командирлер белеткээр школазың, чедишиккининг дооскан сержант. 1942 чылдан ТАРН көжигүнү. Иргит Майын-Тараа 2-ги взводтун 2-ги салбырынга анаа дайынчы бооп дайыллашып чоруп турган. Ровноңун чигир заводунга немегиерниң артык күжүнгө буззэлткес, улут лейтенант Күулар Дончут база 13 гвардейкителер маадырлыбы биле өлгөннөр.

2-ги салбырының командири Донгак Бегзи-Хуурак база ол хире гвардейкителер балыглатканнар. Взвод командириңин дузалакызы Тулуш Сундуйну баштадыр арткан каш санынг дайынчыларны пүлемет взводунга кальыпкан. Ровно облазынын он-он суурларын, чүрттакылыг чөрлерин хостаарынга Иргит Майын-Тараа маадырлыг чоруктарын көргүсken. Сурмичи дээш каш удаа бооп турган хан төгүүшкүннүг түлчүүшкүннәрнын бирээзинге маадырлыбы биле өлгөн. Сурмичи сурда орнукшуткан.

МАЙЫН-ТАРАА ИРГИТ
САЙЫН-ХЕРЕЛ ОГЛУ

САЛЧАК АМЫР-САТОВИЧ СЕРЕН-ДОНДУП

1920 чылда Бай-Тайганын Кооп-Сөөкке төрүттүнген. 1941 чылда шеригже көлдүрткес, дайынчы эш-еөрү-бile Ала-чурт дайыннынчы альттанган. Ровно, Сурмичи дээш түлчүүшкүннәргө эрестилим чоруун көргүсken.

Тайбын уеде хөрөглекчилер нийтилелингө салыгжылап, склад эргелекчилен тургаш пенсияже унген. Оон хөрэн Кызыл Сылlys ордени. Ала-чурт дайыны орденнин ийгити чөргези. «Дайынчы шылгарал дээш» база «Эрестилим чорук дээш» деп медальдар каастап чораан.

САЛЧАК
АМЫР-САТОВИЧ
СЕРЕН-ДОНДУП

НОРДУПХОМУШКУ КУДУРУКПАЙОВИЧ

1918 чылда Бай-Тайганын Шуйга төрүттүнген. 1939 чылдан ТАРН көжигүнү. Барын-Хемчик кожууннун байысаакчызынга, ТАРЭ көжкомунун секретарынга дайынче чоруурунун бертинде ажыллап турган. Ушку взводтун бирги салбырынын дайынчызы. Деражно суурну хостааннарнын бирээзи Ровно, Сурмичи база Дубно түлчүүшкүннәрнын илекейлиг киржикизи. Дубно дээш каш удаа болуп турган калыг-дошкун сегиржип алышкыннарнын уезинде маадырлыбы-бile өлгөн. Дубно хоорайда орнукшуткан.

НОРДУП ХОМУШКУ
КУДУРУКПАЙОВИЧ

САЛЧАКБАЛЧЫР ДЕЛГЕР ОГЛУ

1922 чылда Бай-Тайганын Шуйга төрүттүнген. Эки-турасы альтыг эскадроннун бирги взводунун бирги салбырынын командири чораан. Ровно, Сурмичи, Дубно дээш түлчүүшкүннәргө салбырын билдилг башкарьп, эресь-маадырлыг чоруктарны чангыс эвес удаа кылган. ТАР-нын Күш-ажыл ордени. Ала-чурт дайыннын орденнин 1-ги чергэзи, еске-даа хөй дайынчы медальдарнын эдилекчизи. «Мурнакчы» совхозтун хову бригадазынга учетчиктеп, малчыннап чорааш 1989 чылдын авгууста мечээн.

САЛЧАКБАЛЧЫР
ДЕЛГЕР ОГЛУ

ТЕЖЭЭКЕЙ САЛЧАК СЕРЕН ОГЛУ

1920 чылда Бай-Тайганын Көп-Сөөктүн Ооруг деп черге төрүттүнген. 1941 чылда шеригже келдирткен 1942 чылдан ТАРН кежигуну. Гвардиянын лейтенантызы Монгуш Доржу командылаан дөртку взводтун командиригинин дузалакчызы Салчак Тээжекей – Ровно, Сурмичи, Дубно чедир тулчуушкуннарынын идепкейлиг киржикчизи. Оон эрес-маадырлыг чоруун ТАР-нын Чазаа «Дайынчы шылгарал дээш» деп медаль-бile демдеглээн. Ол дайындан чанып келгеш, 1944 чылда хөрээнче балыглаткан огуун хайындан мөчээн.

ТЕЖЭЭКЕЙ
САЛЧАК
СЕРЕН ОГЛУ

ЧАЛЗЫП САЛЧАК МАСКЫР ОГЛУ

1920 чылда Бай-Тайганын Көөп-Сөөкке төрүттүнген. 1942 чылдан ТАРЭ кежигуну. Танкыга удур боолаар взводтун 1-ги салбырынга ПТР-нин бирги адыгызы чораан. Ровнодан Дубно чедир тулчуушкуннарга маадырлыг чорукту чангыс эввес удаа кылган. Ада-чурт дайыны орденнин бирги чергези-бile шаннаткан. Салчак Чалзып Дубно тулчуушкуннарынын бирээзинге маадырлыбыile өлтөн. Дубно хоорайда орнукушткан.

ЧАЛЗЫП САЛЧАК
МАСКЫР ОГЛУ

ОЧУР-ООЛ ИРГИТ ДҮКТҮГБЕЙ ОГЛУ

1921 чылда Бай-Тайганын Шайды Багырык деп черге төрүттүнген. 1941 чылдан ТАРН кежигуну. АРШ-ге 1941 чылда келдирткеш, оон эки тура-бile дайынчы альттанган. Ровно, Сурмичи, Дубно база обласын он-он суурларын хостаарынга киришкен. Иргит Очур-оолдун эрес-лидим чоруктарын Алдар орденнин 1-ги чергези-бile Совет Чазак демдеглээн. Ол ышкаш ТАР-нын Чазаа ону Күш-ажыл ордени-бile шаннаан. Дайынчы эш-өөрү-бile тиилелгелиг чанып келгеш, Улуг-Хем районнун «Дружба» совхозунга ажылдап турган. Иргит Очур-оол аар аарааш, 1949 чылда мөчээн.

ОЧУР-ООЛ ИРГИТ
ДҮКТҮГБЕЙ ОГЛУ

ЧУДУРУКПАЙ ИРГИТ ЭРТИНЕ ОГЛУ

1921 чылда Бай-Тайганын Шынлазын деп черге төрүттүнген. 1941 чылда шеригже келдирткен, ол-ла чылын ТАРЭ кежигунунге кирген. Шериг мергежили – хол пулеметчзуу, часпас адыгы. Ровно, Дубно дээш тулчуушкуннарга эрес-лидим дайылдашкан. «Дайынчы шылгарал дээш» деп медаль-бile шаннаткан. Тайбын уде Тээли совхозунга хөй чылдарда малчыннаап ажылдаан, пенсияже унгеш, 1982 чылда Тээлигэ мөчээн.

ЧУДУРУКПАЙ ИРГИТ
ЭРТИНЕ ОГЛУ

ЧУДУРУК ХОМУШКУ ЭРТИНЕ ОГЛУ

1921 чылда Бай-Тайганын Тээлигे төрүттүнген. 1942 чылдан ТАРН кежигүнү, АРШ-че 1942 чылда келдирткен. Шериг мергежили - станоктуг пулеметчү. Ровнодан Дубно чедир калыг-дошкун тулчуушкуннарга сагынгыр эрес-кашпагайы-бile чангыс эвес удаа маадырлыг чоруктарны кылган. Тыва эки турачыларда каш саныг балыглатпаан дайынчыларнын бирээзи. Ала-чурт дайыны орденнин 1-ги, 2-ги чөргөлөри, Республика ордени-бile шаннаткан. Бай-Тайганың Бай-Талга малчыннап чорааш 1982 чылда мөчээн.

**ЧУДУРУК
ХОМУШКУ
ЭРТИНЕ ОГЛУ**

Байыр Медип-оол Иргитович

1941 1945

Землякам
здорово! вам

Слава во
всех чинах во
енном и в
всех видах во
оруженных си
л! Слава во
енникам и
всеим!

Андрей А. К.
Борис А. К.
Валерий К.
Максимова Е.
Михаил
Михаилова
Ольга
Павлович
Сергей

